

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΜΗΜΑ Β΄ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Μαρούσι, 8-12-2023
Αρ. πρωτ.: 141220/Ζ1

Ταχ. Δ/ση: Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Θ. Σαρδελή
Τηλέφωνο: -34 66
E-MAIL : t01metsp@minedu.gov.gr

ΠΡΟΣ: Τμήμα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
tke1@minedu.gov.gr

Θέμα: Απάντηση στην αριθμ. 2083/4-12-2023 Ερώτηση

Σε απάντηση στην ανωτέρω Ερώτηση που κατατέθηκε στη Βουλή των Ελλήνων από τους Βουλευτές κ. Δ. Μπιάγκη και Στ. Παραστατίδη, και αναφορικά με την απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης σε Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών, επισημαίνουμε τα ακόλουθα:

Το δικαίωμα δωρεάν φοίτησης σε Π.Μ.Σ με τέλη φοίτησης ρυθμίζεται στο **άρ. 86 του ν. 4957/2022 (Α΄141)** και στη με αρ.**108990/Ζ1/8-9-2022 (Β΄4899)** υ.α «**Ρύθμιση των θεμάτων σχετικά με τη διαδικασία δωρεάν φοίτησης σε Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τέλη φοίτησης.**». Με τις ανωτέρω διατάξεις ορίστηκαν νέα εισοδηματικά και ακαδημαϊκά κριτήρια για την απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης στα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Στην παρ. 4 του άρθρου 16 του Συντάγματος ορίζεται : «4. Όλοι οι Έλληνες έχουν **δικαίωμα δωρεάν παιδείας**, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια. Το Κράτος ενισχύει τους σπουδαστές που διακρίνονται, καθώς και αυτούς που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, **ανάλογα με τις ικανότητές τους.**»

Ωστόσο, η με αρ. 2411/2012 Απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ έκρινε ότι **ειδικά στην ανώτατη εκπαίδευση** το συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα της **δωρεάν παιδείας εκτείνεται στον πρώτο κύκλο σπουδών, όπως αυτός ορίζεται με την παρ. 1 του άρ. 63 του ν. 4957/2022 (Α΄141)**. Συγκεκριμένα στην ανωτέρω Απόφαση ΣτΕ κρίθηκε ότι: «**Περιεχόμενο της δωρεάν παιδείας στην ανώτατη εκπαίδευση είναι η ανεξάρτητα από εισοδηματικά κριτήρια μη συμμετοχή των φοιτητών στο κόστος λειτουργίας και παροχής του εκπαιδευτικού έργου διά της καταβολής διδάκτρων καθώς και η δωρεάν προμήθεια και παροχή των αναγκαίων διδακτικών μέσων (βιβλία κλπ.). Το εν λόγω δικαίωμα εκτείνεται καθ' όλη τη χρονική διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών, οι οποίες περαιώνονται με τη λήψη του πτυχίου. Το πτυχίο αποδεικνύει και αντιπροσωπεύει ένα περιεχόμενο επιστημονικών γνώσεων οι οποίες έχουν αποκτηθεί από τον κάτοχο του μεθοδικά και με βάση αυτό μπορεί κατ' αρχήν να ασκήσει αντίστοιχη επαγγελματική δραστηριότητα....**»

Περαιτέρω, αναφορικά με την επιβολή τελών φοίτησης στα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών η ανωτέρω Απόφαση της Ολομέλειας ΣτΕ έκρινε τα ακόλουθα: «ως προς τις μεταπτυχιακές σπουδές και την εκπόνηση διδακτορικής εργασίας **εναπόκειται στην εκτίμηση του κοινού νομοθέτη, να επιβάλλει στους μεταπτυχιακούς φοιτητές εκτός από την κρατική επιχορήγηση και δίδακτρα, για την κάλυψη του κόστους λειτουργίας των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών**. Στην περίπτωση όμως αυτή για τον καθορισμό των διδάκτρων **δύναται να λάβει υπόψη του ο νομοθέτης ή κατ' εξουσιοδότηση η κανονιστικώς δρώσα διοίκηση και εισοδηματικά κριτήρια**. Δεν δύναται όμως να καθορίσει δίδακτρα σε τέτοιο ύψος ώστε να καθίσταται αδύνατη ή δυσχερής η συμμετοχή σε ΠΜΣ φοιτητών περιορισμένης εισοδηματικής ικανότητας διότι ένα τέτοιο μέτρο θα παραβίαζε την γενική ελευθερία προσβάσεως στην παιδεία....». Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι το δικαίωμα της δωρεάν παιδείας

στην ανώτατη εκπαίδευση, όπως αυτό εξειδικεύτηκε με την ανωτέρω νομολογία, αφορά μόνο στην ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου σπουδών.

Ως προς τις μεταπτυχιακές σπουδές **ο κοινός νομοθέτης δύναται κατ' εκτίμηση** να επιβάλλει τέλη φοίτησης για την κάλυψη του κόστους λειτουργίας των Π.Μ.Σ. Στην περίπτωση αυτή δύνανται να λαμβάνονται υπόψη και εισοδηματικά κριτήρια. Το μοναδικό κριτήριο που τίθεται από τη νομολογία στον κοινό νομοθέτη, σύμφωνα με τα ανωτέρω, συνίσταται στον μη περιορισμό της ελευθερίας πρόσβασης στην παιδεία με τη θέσπιση διδάκτρων τέτοιου ύψους, ώστε να καθίσταται αδύνατη η συμμετοχή σε ΠΜΣ φοιτητών με περιορισμένη εισοδηματική ικανότητα.

Συνακόλουθα, ο κοινός νομοθέτης δύναται **να ορίζει κατ' εκτίμηση τα κριτήρια** τόσο τα εισοδηματικά όσο και τα ακαδημαϊκά για την απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών, σε όσα ΠΜΣ προβλέπονται τέλη φοίτησης. Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι **στα ημεδαπά Α.Ε.Ι προσφέρονται 185 Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών χωρίς τέλη φοίτησης.**

Εντός του ανωτέρω πλαισίου, και έχοντας υπόψη ότι η πλειονότητα των ημεδαπών Α.Ε.Ι προσφέρει και προγράμματα χωρίς τέλη φοίτησης, τα εισοδηματικά κριτήρια για την απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης σε όσα ΠΜΣ προβλέπονται, **ορίστηκαν από τον κοινό νομοθέτη στο άρθρο 86 του ν. 4957/2022 με τρόπο αντικειμενικό και συγκεκριμένο**, ώστε να αποτυπώνεται με σαφήνεια τόσο η οικογενειακή όσο και η ατομική οικονομική δυνατότητα των αιτούντων την απαλλαγή. Επιπλέον, στην περ. β της παρ. 4 και στην παρ. 5 του ως άνω άρθρου παρέχεται περαιτέρω προστασία στους φοιτητές ΠΜΣ που έχουν συμπληρώσει το 26^ο έτος, οι οποίοι κρίνονται πλέον με το ατομικό τους εισόδημα, το οποίο δεν υπερβαίνει το 100% του εθνικού διάμεσου διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος καθώς και στους φοιτητές που δεν έχουν συμπληρώσει το 26^ο έτος και είναι τέκνα τρίτεκνης ή πολύτεκνης οικογένειας, άγαμου γονέα ή ορφανοί, ή άτομα με αναπηρία ή μέλη νοικοκυριού με άτομο με αναπηρία.

Όσον αφορά το ακαδημαϊκό κριτήριο της αριστείας κατά τον πρώτο κύκλο σπουδών που αντιστοιχεί στην κατοχή βαθμού ίσου ή ανώτερου με 7,5 της παρ. 1 του άρ. 86 του ν. 4957/2022, το οποίο συνιστά γενική προϋπόθεση για τη χορήγηση του δικαιώματος δωρεάν φοίτησης, επισημαίνεται ότι αυτό συνάδει με την συνταγματική επιταγή της παρ. 4 του άρ. 16 του Συντάγματος για ενίσχυση από το κράτος των σπουδαστών που διακρίνονται, καθώς και αυτών που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, **ανάλογα με τις ικανότητές τους.**

Επιπροσθέτως, προς ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων φοιτητών σε ΠΜΣ ορίζονται στον ν. 4957/2022 και τα κάτωθι:

- Χορήγηση ανταποδοτικών υποτροφιών σε μεταπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες με την υποχρέωση υποστήριξης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και παροχής επικουρικού διδακτικού έργου (αρ. 175 παρ. 1).
- Απαλλαγή φοιτητών Π.Μ.Σ, από την υποχρέωση καταβολής διδάκτρων, εν όλω ή εν μέρει, με αιτιολογημένη απόφαση του αρμοδίου οργάνου του Π.Μ.Σ, σε φοιτητές Π.Μ.Σ υπό την προϋπόθεση παροχής έργου προς το πρόγραμμα ή το Α.Ε.Ι. (αρ. 283 παρ. 4).

Η ΑΝΑΠΛ. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΤΗΣ Δ/ΝΣΗΣ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ